

Vastaus Juha Järän ja 25 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaalle vieras- ja haittaeläinohjelma

VD/6056/00.02.00.03/2023

TeA/JV/JH/TT/AO/MT

Juha Järä ja 25 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

Vantaa torjuu vieraslajeina leviäviä kasveja monin tavoin ja merkittävillä panostuksilla, ja monista syistä. Hyvä niin. Kaupungilta puuttuu kuitenkin joko kokonaan, tai on vähintäänkin puutteellinen strategia – sekä toimet - vieraseläinlajien ja muiden haitallisten eläinlajien suhteen. Näitä ovat Suomeen luontoon kuulumattomat vieraslajit kuten esimerkiksi citykanit ja Espanjansiruetana. Toisaalta lajit, joita on toki ollut, mutta joiden määrä ja niiden aiheuttamat haitat ovat paikoin myöskin muodostuneet kohtuuttomiksi, kuten esimerkiksi rotat. Vieras - ja haittaeläinten määrät ja levinneisyys sekä haittavaikutukset kaupungissa kuntalaisille ja kunnalle ovat päässeet aivan liian isoiksi.

Esimerkiksi laajalle levinneet citykanit ovat, söpöydestään huolimatta, kunnalle ja kunnan asukkaille merkittävä taloudellinen haitta: talvella maistuu ravinnoksi vaikkapa asuinalueiden pitkään vaalitut tuijat, oikeastaan lähes kaikki viherkasvit.

Helsinki ja Espoo ovat reagoineet paitsi ohjelmalla, niin myös määrätietoisella työllä jo vuosia sitten. Kun Vantaalla ei ole asianmukaista ohjelmaa, ei ole myöskään sitä määrätietoista työtä, jolla naapurikunnissa on ongelmia saatu merkittävästi poistettua, tai ainakin riittävästi rajoitettua. Vaikka luvalla kuntalaiset saavatkin järjestää esim. loukutuksia (yritysten toimeenpanemana), on kohtuutonta, että asia on jätetty vaikkapa citykanituhojen torjunnassa aktiivisten yksittäisten, ja taloudelliset resurssit omaaville kuntalaisille.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Vantaan kaupunki tekee Helsingin ja Espoon kaltaisen Vieras- ja haittaeläinohjelman. Se esitellään mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään tällä valtuustokaudella. Tämän ohjelman myötä Vantaa myös aloittaa tehokkaat toimet asiantilan kuntoon saattamiseksi.

Kaupunginvaltuusto 18.9.2023 § 12

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallitukselle valmistettavaksi.

Kaupunkiympäristön toimialan kaupunkirakenne ja ympäristö -palvelualue toteaa vastauksessaan seuraavaa:

Haitalliset vieraslajit on tunnistettu yhdeksi suurimmaksi uhkatekijäksi luonnon monimuotoisuudelle niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa. Suomessa hyväksyttiin vuonna 2012 kansallinen vieraslajistrategia. Siinä annettiin myös kunnille vastuuta haitallisten vieraslajien torjunnassa, kuten varhaista havaitsemista tai hävittämistä koskevat toimenpiteet sekä Suomeen jo vakiintuneiden vieraslajien leviämisen estäminen. Haitalliset vieraslajit on listattu EU:n vieraslajiluetteloon. Kansallisessa vieraslajiluettelossa on lisäksi lueteltu ne Suomessa haitalliseksi säädetty vieraslajit, jotka eivät kuulu EU:n vieraslajiluetteloon.

Haitalliset vieraslajit ja haittaeläimet

Haitalliseksi vieraslajiksi kutsutaan lajia, jonka ihminen on tahattomasti tai tarkoituksella tuonut sen luontaisen levinneisyysalueen ulkopuolelle ja joka voi aiheuttaa esimerkiksi merkittävää haittaa luonnon monimuotoisuudelle sekä siihen liittyville ekosysteemipalveluille. Terveydensuojelulaissa mainitaan terveyshaittaa aiheuttavat vahinkoeläimet, joita ovat muun muassa rotat ja sisätiloissa haittaa aiheuttavat hyönteiset, kuten lutikat. Näiden osalta käytetään usein myös termiä haittaeläin. Sen sijaan esimerkiksi haittaeläimenä pidetyt citykanit tai espanjansiruetanat eivät ole terveydensuojelulain mukaisia vahinkoeläimiä.

Nykytilanne ja -käytäntö naapurikaupungeissa

Muun muassa Espoon ja Helsingin kaupungeilla on omat vieraslajilinjaukset. Espoon linjauksessa todetaan, että yleisimmille vieraskasvilajeille laaditaan vuosittaiset työsuunnitelmat. Rottien ja villikanien hävittäminen tilataan yksityisiltä yrittäjiltä. Espoossa arvioidaan, että vieraskasvilajien torjuntaan tulisi varata 100 000 euroa vuodessa. Espoossa haitallisten vieraslajien torjunnan järjestämisestä vastaa tehtävään palkattu vieraslajikoordinaattori. Espoon kaupungin vieraslajilinjaus on vuodelta 2018, ja ohjelmaa on päivitetty vuosina 2020 ja 2023.

Helsingissä Ympäristökeskus koordinoi linjausten tavoitteiden toteutumista, mutta vieraslajien torjunnan toteutus on muilla kaupungin virastoilla. Torjuntaohjeiden tekemisen vastuu on kaupungin rakennusvirastolla. Rakennusvirasto on tehnyt jo vuonna 2011 erityisiä vieraslajikortteja, joissa lajikuvausten ohella on ohjeita kyseisen vieraslajin torjuntaan. Vieraslajien torjuntatyöhön pyritään osallistamaan eri sidosryhmiä. Helsingin vieraslajilinjaus valmistui vuonna 2015. Vieraslajilinjauksessa esitettiin tavoitteet ja toimenpiteet vieraslajien torjumiseksi vuosina 2015–2019. Helsingin vieraslajilinjaukseen ei ole tehty päivitystä.

Nykytilanne Vantaalla

Vantaalla ei ole tehty vieraslajiohjelmaa. Tilanne Vantaalla on vieraslajien suhteen osin hyvin samanlainen kuin naapurikaupungeissa, mutta Vantaalla on puuttunut kokonaisvaltainen suunnitelma vieraslajien torjunnassa. Vantaallekin tarvittaisiin esimerkiksi Espoon tapaan vieraslajikoordinaattori. Vantaalla merkittävimmät vieras- ja haittaeläinlajit ovat rotta, villikani ja espanjansiruetana. Palautepalveluun tulevista vieraseläinilmoituksista suurin osa koskee rottaa. Aika ajoin ilmoituksia tulee paljon myös villikaneista ja espanjansiruetanoista. Näitä kolmea lajia koskevat ilmoitukset muodostavat valtaosan kaikista vieraseläinlaji-ilmoituksista. Muita Vantaalla tavattavia haitallisia vieraseläinlajeja ovat muun muassa valkohäntäkauris, supikoira, minkki ja täpläräpu.

Tällä hetkellä Vantaan kaupunki torjuu omistamillaan kiinteistöillä vahinkoeläimiksi luokiteltavia rottia. Haittaeläinvalvontaa tehdään terveydensuojelulain perusteella asumisterveyteen liittyvien työtehtävien lisäksi kolmen henkilön voimin. Vantaalla rottaongelmiin on yleensä tehonnut hyvässä yhteistyössä tehty ohjaus ja neuvonta, eikä määräyksiin ole ollut tarvetta. Esimerkiksi omakotitaloalueelle, josta rottahavaintoja on ilmoitettu, on jaettu ohjeita rottien hävittämiseksi. Yleisillä alueella sijoittuvat yhteydenotot on yleensä ohjattu ohjauskirjeen kera alueen kunnossapidosta vastaavalle taholle, esimerkiksi Vantaan kaupungin viheralueiden kunnossapidolle. Tarkastuksia tehdään tarvittaessa torjuntatarpeen ja -vastuun selvittämiseksi.

Terveydensuojeluviranomaisella ei ole tällä hetkellä keinoja puuttua villikanipopulaatioiden kasvuun, mikäli niiden ei katsota aiheuttavan haittaa talojen rakenteisiin tai terveyshaittaa. Kaneista ei ole todettu olleen haittaa kaupungin viheralueille tai istutuksille, joten kaupunki ei ole myöskään katsonut tarpeelliseksi villikanien hävittämistä. Jatkossa asukaspalautteen myötä kaupunki tarvittaessa torjuu

kaneja omistamaltaan alueelta tilanteissa, joissa naapurikiinteistöjen kanintorjunta uhkaa epäonnistua siksi, että kaupungin maalta leviäisi tilalle uudet kanit. Näissä tapauksissa voi tehdä ilmoituksen kaupungin palautepalvelun kautta. Kunnossapito tilaa kanintorjunnan vain kaupungin maille, ja maanomistaja vastaa kanien torjunnasta yksityisillä kiinteistöillä.

Viime vuosina havainnot ja yhteydenotot espanjansiruetanoista ovat lisääntyneet. Etanoiden torjunta on ollut asukkaiden oman aktiivisuuden varassa. Ympäristökeskus teki jo vuonna 2012 tiedotteen, jossa neuvottiin kuntalaisia espanjasiruetanan torjuntaan. Ohje päivitettiin vuonna 2021. Kunnossapito on pyynnöstä toimittanut etanaroskiksia, joihin asukkaat ovat voineet laittaa keräämiään ja tappamiaan espanjansiruetanoita. Metsänhoitoyksikkö on palkannut vieraslajien torjuntaan kaksi kesätyöntekijää vuosina 2022 ja 2023. Myös tänä vuonna palkataan kaksi kesätyöntekijää vieraslajien torjuntaan, jossa kohteena vieraskasvilajien lisäksi espanjansiruetanat.

Jatkosuunnittelu

Vantaan ympäristöterveydensuojelu toteaa, että sillä on jo nykyisin keinot puuttua terveyshaittaa tai talojen rakenteisiin vahinkoa aiheuttaviin haittaeläimiin ja tarvetta erilliselle haittaeläinohjelmalle ei ole katsottu olevan. Luonnon monimuotoisuuden kannalta vieraslajit on todettu yhdeksi suurimmista uhkista alkuperäiselle luonnolle, joten luonnonsuojelun näkökulmasta vieraslajisuunnitelmalle on tarve. Kaupunginvaltuusto hyväksyi vuonna 2022 Vantaan resurssiviisauden tiekartan, jonka Monimuotoinen luonto -kaistan yhtenä päätavoitteena on tehostaa haitallisten vieraslajien torjuntaa. Tavoitteen toimenpiteet on koottu Ympäristövahti-palveluun, jossa yhtenä vieraslajitavoitteeseen liittyvänä toimenpiteenä on kaupungin kattavan vieraslajisuunnitelman tekeminen tällä valtuuskaudella.

Vieraseläinlajien torjunta Vantaalla perustuu tällä hetkellä paljolti asukkaiden vapaaehtoistyöhön ja kaupungin palkkaamiin kesätyöntekijöihin. Kaupungin viher- tai luonnonsuojelualueilla vieraseläinlajeja ei ole koettu toistaiseksi ongelmaksi, joten kaupunki ei ole tarpeelliseksi tehdä torjuntaa. Tehokas ja vaikuttava torjunta tarvitsee enemmän suunnitelmallisuutta. Luonnon monimuotoisuuden kannalta vieraseläinlajeja huomattavasti vakavampi ongelma Vantaalla ovat vieraskasvilajit, joten vieraslajisuunnitelman tulisi sisältää niin haitalliset vieraskasvi- kuin vieraseläinlajitkin.

Vieraslajisuunnitelma on osa laajempaa luonnonhoidon toimintamallia. Vieraslajisuunnitelman osalta työ aloitetaan keväällä 2024 ja tavoitteiden mukaan sen tulisi valmistua vuoteen 2025 mennessä. Tämä edellyttäne lisäresurssien kohdentamista suunnitelmatyöhön. Vieraslajisuunnitelman tekemiseen tarvitaan ainakin Ympäristökeskuksen sekä Kadut ja puistot -palvelualueen kunnossapidon ja rakentamisen yhteistyötä. Jatkossa on myös huolehdittava riittävät resurssit vieraslajisuunnitelman toimeenpanoon, eli käytännön torjuntatyöhön tulevana vuosina.

Kaupunginhallitus 11.3.2024 § 11

Kaupunkiympäristön toimialan apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Juha Järälle ja 25 muulle allekirjoittaneelle valtuutetulle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Liite:

- Allekirjoitettu Vastaus Juha Järän ja 25 muun valtuutetun aloitteeseen Vantaalle vieras- ja haittaeläinohjelma

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu, esitys valtuustolle

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

Ympäristösuunnittelija Anna Ojala, puh. 040 4840738
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi